

Для заліснення с.г. земель буде використано для посадки 30 тис. шт. сіянців головних лісоутворюючих порід: дуб звичайний (51%) – 15 тис. шт.; дуб червоний (20%) – 7 тис. шт.; ялиця біля (13%) – 3,3 тис. шт.; інші (16%) – 4,7 тис. шт.

Загалом держлісгосп висадить на зрубках та сільськогосподарських землях 200 тисяч штук сіянців головних лісоутворюючих порід.

Потребують подальшого дослідження проблеми, пов'язані з розробкою програмно-цільових методів лісовирощування, екологічно орієнтованих технологій і систем лісогосподарських заходів, спрямованих на збереження і відновлення природних лісостанів, їх біорізноманіття. Активізація процесів ослаблення лісів, пов'язаних із антропогенним впливом, зумовлює необхідність розробки нової концепції поліфункціональної ролі лісів у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Лісовий кодекс України: від 21 січ. 1994 р., N 3852-ХІІ // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
2. Генсірук С. А. Ліси України / АН України. РПС України. МО України. Львів. лісотехн. ін-т; Відп. ред. П.С. Погребняк, В.І. Чопик. К. : Наук. думка, 1992. 408 с.
3. Лісове господарство України. К.: Державне агентство лісових ресурсів України. 2011. 36 с.
4. Сінякевич І. М. Концепція лісової політики щодо реформування лісового господарства України // Наук. вісп. Нац. аграр. ун-ту. Вип. 25: Лісівництво. К., 2000. С. 78–83.
5. Сінякевич І. М. Концепція лісової політики щодо реформування лісового господарства України // Наук. вісп. Нац. аграр. ун-ту. Вип. 27: Лісівництво. К., 2000. С. 35–43.

Географо-краєзнавча характеристика Краснопільського району Сумської області Острога Д. В., Сюткін С. І.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
ostrogadmytro@gmail.com, siutkin-sergiy@ukr.net

Краєзнавство являє собою складну систему взаємопов'язаних наукових дисциплін. Одним з найбільш комплексних його видів є географічне краєзнавство, яке забезпечує цілісне світосприйняття та ефективно формує ключові компетентності школярів. Краєзнавчий принцип у навчанні географії тривалий час залишається одним з провідних внаслідок того факту, що географічну освіту зручно вибудовувати на основі безпосереднього вивчення місцевих об'єктів (краєзнавство як «мала географія»). Важливим завданням для науковців є інформаційне забезпечення цього процесу.

Краснопільський район розташований в південно-східній частині Сумської області. Площа району складає 1350 км². Чисельність наявного населення складає 24051 осіб [2].

На Краснопільський район припадає 110 із 498 км протяжності державного кордону з Російською Федерацією в межах Сумської області. В селі Пушкарне розташований пункт пропуску залізничного, а в селі Покровка – автомобільного транспорту.

Виникнення Краснопілля пов'язане з розбудовою «засічної лінії», призначеної для захисту південних кордонів Московської держави від грабіжницьких набігів кримських і ногайських татар. Близько 1640 року було споруджено невеликий острог – укріплення Краснопілля. Поселення досить швидко зростало і вже наприкінці 50-х років XVII століття стало сотенним містечком Сумського слобідського козацького полку. У першій половині XVIII століття містечко отримало власну символіку – печатку з гербом [5].

Економічному піднесенню Краснопілля свого часу посприяло прокладення через слободу залізниці, перший поїзд якою пройшов 2 серпня 1901 року. 1939 рік приніс зміни в адміністративному статусі Краснопілля. Поселення стало центром новоутвореного Краснопільського району Сумської області. У складі району сьогодні представлені 2 селищні ради і 16 сільських рад, котрі об'єднують 57 поселень, підпорядкованих Краснопільській районній раді [2]. Але запровадження адміністративно-територіальної реформи [7] призведе до припинення існування району, він увіллється до Сумського округу. Не в останню чергу цей факт пов'язаний з негативними сучасними тенденціями в демографічній [6] та соціально-економічній ситуаціях [3, 4].

В структурі природно-ресурсного потенціалу провідними ресурсами району є земельні ресурси, менше значення мають мінеральні, водні, лісові та рекреаційні. Висока оцінка ґрунтових ресурсів є наслідком поширення чорноземів типових, які займають 79% досліджуваної території району.

Усі корисні копалини району належать до категорії нерудних: крейда, торф, глина. З розвіданих та оцінених корисних копалин, запаси крейди в районі становлять 8 млн. тон, а неоцінені – 52 млн. тон. Вміст крейди в породі сягає 92-96%. Це дає можливість застосувати її для виробництва будівельних матеріалів, у сільському господарстві як засіб для вапнування ґрунтів, в комбікормовому виробництві як добавку, а також у фармації для виробництва медпрепаратів. Мале підприємство «Горизонт», котре займається видобуванням крейди, малопотужне та потребує інвестиційних вкладень.

Краснопільський район добре забезпечений високоякісною глиною – сировиною для виробництва керамічної цегли. Одне з найбільших родовищ глини експлуатується поблизу с. Мала Рибиця. Його запасів при річному

виробництві 10-12 млн. штук цегли вистачить на 30 років, але для їх використання необхідна реконструкція існуючого Миропільського цегельного заводу, який розташований на відстані 5 км від родовища [5], або створення нового виробництва.

По території району протікає 16 річок, сумарною довжиною 353,7 км, найбільші з яких – Псел (62,5 км), Сироватка (26,1 км), Рибиця (22,7 км), Пожня (18,9 км), Дернова (19,2 км). Серед інших водних об'єктів слід відзначити наявність 166 ставків сумарною площею 956 га [5]. Екологічний стан гідрологічної мережі Краснопільського району вимагає підвищеної уваги водокористувачів і науковців [1].

Природно-заповідний фонд Краснопільського району налічує 9 об'єктів загальною площею 1849,9 га, що становить лише 1,37% досліджуваної території [2] та суттєво відстає від науково обґрунтованих норм.

Лісовий фонд займає 34,6 тис. га (25,4% від площі району). На хвойні насадження припадає 10,1%; твердолистяні породи – 79,5%; м'яколистяні – 10,4%. На території району росте понад 100 видів лікарських рослин. 40 видів рослин та близько 80 видів тварин занесені до Червоної книги України.

Площа сільськогосподарських угідь Краснопільського району становить 92,2 тис. га, в тому числі рілля – 57,7 тис. га. Сільське господарство внаслідок деіндустріалізації останніх років перетворилося на головну галузь економіки району (більш детально ці процеси досліджувались у працях [3, 4]). У структурі вартості виробленої сільськогосподарської продукції суттєво переважає рослинництво (77%), частка тваринництва – лише 33% [2]. В рослинництві переважають зернові (66,3% посівних площ, з них: пшениця – 23%, кукурудза – 14,8%) і технічні (27,1%, з них: соняшник – 16,2%, ріпак – 1,8%) культури; частка кормових внаслідок занепаду тваринництва зменшилася до 6,5%.

Серед промислових об'єктів головними наповнювачами місцевого бюджету є Наумівський спиртовий завод, Михайлівський завод вогнетривів, Краснопільський хлібохарчокомбінат тощо. Кількість зайнятих у сфері малого бізнесу в Краснопільському районі становить 2255 осіб, всього зареєстровано 70 малих підприємств. Фізичних осіб-підприємців – 949 осіб. 39 приватних підприємств надають населенню побутові послуги. Частка доходів у місцевому бюджеті від малого бізнесу становить 20% [2].

Приймаючи до уваги структуру природно-ресурсного потенціалу Краснопільського району, трудовий та інтелектуальний потенціал його населення, а також екологічний стан території, вважаємо, що провідними галузями господарства досліджуваного регіону мають бути галузі агропромислового і будівельного комплексів. Певні перспективи має сільський «зелений» туризм, значний мультиплікаційний ефект від розвитку якого відчують транспорт,

сільське і лісове господарство, народні промисли, торгівля, громадське харчування тощо. Ще одним важливим наслідком може стати зростання самозайнятості населення з відповідним зменшенням рівня безробіття. А ось реалізація інфраструктурних проектів (ремонт існуючих та прокладання нових автошляхів, залізниць, енергомереж, газопроводів, меліоративних систем та систем водопостачання і водовідведення тощо) можлива лише за підтримки державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Данильченко О. С., Корнус А. О., Корнус О. Г., Сюткін С. І. Оцінка екологічного стану малої річки Пожня за візуальною тест-методикою // Географические аспекты устойчивого развития регионов : Сборник материалов III Международной научн.-практ. конф. (г. Гомель, 23-25 мая 2019 г.). Гомель, 2019. С. 282–287.
2. Загальна інформація про Краснопільський район. URL: <http://krasrada.sumy.ua/zagalna-informatsiya.html>.
3. Корнус О. Г., Корнус А. О., Сюткін С. І., Данильченко О. С., Нешатаєв Б. М. Історико-географічний аналіз територіально-функціональної структури цукрової промисловості Сумської області // Географія та екологія: наука та освіта : Мат-ли VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Умань, 19-20 квітня 2018 р. Умань: ВПЦ «Візаві» 2018. С. 119–122.
4. Корнус О. Г., Корнус А. О., Сюткін С. І. Історико-географічні особливості розвитку спиртової промисловості у Сумській області України // Science, research, development (Berlin, 30.01.2019 – 31.01.2019). № 13. Р. 40–42.
5. Краснопільський район. URL: <https://uk.wikipedia.org>.
6. Сюткін С. І. Географія населення. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2015. 128 с.
7. Сюткін С. І., Теліцький С. М. Сучасний стан адміністративно-територіального устрою України та шляхи його вдосконалення // Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки. Вип. 3. 2012. С. 154–162.

Особливості розвитку ерозії на водозборах різного профілю та організація лісозахисних смуг на них

Палінкаш В. І., Данченко О. С.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Ерозія ґрунту, не дивлячись на те, що боротьба з нею триває вже далеко не одне століття, продовжує залишатися одним з вирішальних, а часто і головним фактором деградації ґрунтового покриву. Антропогенна ерозія, яка з'явилася фактично з початком землеробства, в нашій країні набула особливо інтенсивного розвитку приблизно з середини 60-х років XIX ст. В XX ст. технічний прогрес різко посилив навантаження на ґрунтовий покрив і питання про захист земель від водної та вітрової ерозії набуло ще більшої актуальності.